

5
C28

1933.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 628.

ASIA:

Prahassa olevan lähetystön raportti n:o 17.

V. a. Asiamiehittäjä Hellström.

7/12-33.

P r a h a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

12 327.56 33

KIRJELMÄ n:o 417.

13/12-33 40 - 1111

P r a h a SSA 8 P:NÄ joulu KUUTA 19 33.

VIITTAUS: N

5 C 28

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

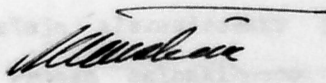
VIITTAUS: D. U. M. / 19.....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti no 17.

Ohellisena lähetan kunnioittaen ulkoasiainministeriölle raporttini no 17, Tšekkoslovakian ja Neuvostoliiton dipl. suhteiden uudistaminen.

V.a.Asiainhoitaja :

P r a h a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Praha ssa 7 p:nä joulukuuta 1933.

Asia: Tšekkoslovakian ja Neuvostoliiton
dipl. suhteiden uudistaminen.

12	327.261	33
13/12-33	-	-
5	C28	

Nykyään Tšekkoslovakian ja Neuvostovenäjän keskinen dipl. edustus de facto tunnustuksen jälkeen väliaikaisesti on järjestetty siten, että kummallakin valtiolla on toisessa maassa n.k. "täysivaltainen edustus". Itse asiassa nämät edustukset käytännölliseltä kannalta katsoen ovat tavallisen dipl. edustuksen asemassa. Neuvostovenäjän kansallispäivänä oli sen täysivaltainen edustaja Alexandrovsky järjestänyt iltakutsut, joissa paitsi Prahan salonkikommuunisteja oli läsnä ministeri Beneš protokollapäällikkö muassaan, useita korkeita ulkoministeriön virkamiehiä ja huomattava osa diplomaattikuntaa. Herra Alexandrovsky oli myös Tšekkoslovakian kansallispäivänä diplomaattikunnan seurassa läsnä paraatissa, mutta sitävastoin ei Presidentti Masarykin vastaanotossa diplomaattikuntaa varten.

Kun sen ohessa ottaa huomioon että etenkin viime vuosina on ollut huomattavaa kaupanvaihtoa puheeksi tulleiden maiden välillä, niin voitane sanoa että de jure tunnustuksen puute ei ole ollut erittäin haitallinen mo-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lempien maiden keskinäisille suhteille.

Kysymys de jure tunnustuksen antamisesta Neuvostovenäjälle on täällä ollut vireillä yli kymmenen vuotta, ja ministeri Beneš on ollut sen kannalla alusta asti. Kansallisdemokraattinen puolue on kuitenkin kaiken aikaa jyrkästi vastustanut sitä ja tähän mennessä on sen onnistunut tehdä tyhjäksi kaikki sitä tarkoittavat ehdotukset.

Viime aikojen poliittiset tapahtumat ovat kuitenkin aiheuttaneet mainitun kysymyksen ottamista täällä uudistetun harkinnan alaiseksi. Tšekkoslovakian teollisuuspiirit kannattavat yhä voimakkaammin de jure tunnustusta ja Pikku ententen uuden peruskirjan allekirjoittaminen, joka on asetanut tämän kysymyksen sanotun valtioryhmän yhteisesti ratkaistaviin kysymyksiin, joka erikoisesti kiinnostaa Romaniaa, on myöskin myötävaikuttanut sen esilleottamiseen. Ministeri Beneš kannattaa jatkuvasti Neuvostovenäjän tunnustamista ja viime aikoina ovat täällä monet eri puolueihin kuuluvat kansanedustajat päättävästi kannattaneet läntä tässä asiassa.

Kaikki enteet viittaavat siihen että kysymys Neuvostovenäjän de jure tunnustamisesta otetaan esille Pikku ententen pysyvän neuvoston tammikuussa 1934 pidettävässä kokouksessa, jossa todennäköisesti Tšekkoslovakian ja Romanian edustajat tulevat suhtautumaan siihen suopeasti.

Otaksuttavasti myöskin mieliala Jugoslaviassa on muuttumassa myönteiseksi tähän kysymykseen nähden.

Kun otetaan huomioon nonagressiosopimuksen yhteydessä olevat seikat sekä että Pikku ententen pysyväinen neuvosto jo 31/5 1933, paitsi muuta, lausui : "ja suhtautuu Pikku entente luottamuksella sen ja Neuvostovenäjän vastaisten suhteitten kehittymiseen" /vert. raporttiani no 6./, niin voitane epäilemättä lausua että Pikku ententen valtioiden de jure tunnustus Neuvostovenäjään nähden tätä nykyä näyttää olevan verrattain lähellä.

A. Neustadter

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C28.

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystön raportti n:o 15.

U. a. Asiacuhoitaja Belleström.

12/10 1933.

P r a h a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 351.

P r a h a SSA 13 P:NÄ loka KUUTA 19 33.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
9 328/ae		33
16/10.33		
5	C28.	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti no 15.

Ohellisena lähetän kunnioittaen ulkoasiainministeriölle raporttini no 15, Tšekkoslovakian suhtautuminen kontingenttivaatimukseemme.

V.a.Asiainhoitaja : *Alkermä*

P r a h a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.....

Praha ssa 12 p:nä loka kuuta 19.33.

Asia: Tšekkoslovakian suhtautuminen
kontingenttivaatimukseemme.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
9 327ac. 93
18/10-33
5 C28

Olen useasti takäläisessä ulkoasiainministeriössä tiedustellut vastausta v.k. heinäkuun 20 päivänä päivätyssä nootissamme tehtyyn kontingenttivaatimukseen.

Jalleen eilen kävin ulkoasiainministeriössä. Kontingenttivaatimuksemme suhteen ei annettu minkäänlaista informatiota.

Mielestäni on selvää että Tšekkoslovakian hallitus kontingenttivaatimukseemme nähden noudattaa ajanvoittamispolitiikkaa, mikä sen kannalta on perin luonnollista niin kauan kuin ei Tš:n vienti Suomeen siitä häiriydy.

Jotta saisimme takäläiset asianomaiset neuvotteluhaluiksi ja samalla osoittaisimme heille että meidän vaatimuksemme ovat vakavassa mielessä esitetyt, jota taällä nähtävästi ei oikein tahdota uskoa, olisi mielestäni nyt ryhdyttävä jyrkempiin toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat takäläisiin, kauppapoliittisissa asioissa varsin kovakouraisiin

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

otteisiin tottuneihin asianomaisiin.

Siinä suhteessa olisi mielestäni lähinnä ajateltava kauppasopimuksen irtisanomista, joka olisi asianmukaista siitakin syystä että tšekäläiset vientipiirit todennäköisesti toivovat suosituimmuden perusteella saavansa etuja Englannin sopimuksemme perusteella.

M. M. M.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 628.

ASIA:

Prahassa olevan lähetystön raportti n:o 16.

U. a. Asiamiehittäjä Hellström.

16/11-33.

P r a h a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ nro 390.

P r a h a S S A 17 P : N Ä m a r r a s K U U T A 1933 .

VIITTAUS: N

P : N Ä K U U T A 19 P : T T Y n r o

VIITTAUS: D . U . M . / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti no 16.

Ohellisena lähetän kunnioittaen ulkoasiainministeriölle raporttini no 16, Tšekkoslovakian uusi, poliittisten puolueiden toiminnan keskeyttämistä tai hajoittamista koskeva laki.

V.a.Asiainhoitaja :

W. Heiskanen

P r a h a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

P r a h a s s a 16 p:nä marras kuuta 19 33.

Asia: Tšekkoslovakian uusi, poliit-
tisten puolueiden toiminnan kes-
keyttämistä tai hajoittamista kos-
keva laki.

10 327 Sal. 33
22/11-33 - -
5 C28

Sen jälkeen kuin nykyinen hallitusjärjestelmä tuli voimaan Saksassa lisääntyi sieltä käsin harjoitettu propaganda Tšekkosloveniassa voimakkaasti. Unkarista käsin tuettu liiketminen Slovakiassa näytti myöskin selviä voimistumisen merkkejä ja myös kommunistit puolestaan olivat ripeässä toiminnassa. Tapantumat Itävallassa osoittivat sen ohessa hallitukselle kuinka päättäviin toimenpiteisiin ryhtymisen viivästymisen nopeasti voi johtaa valtion perin tukalaan tilanteeseen.

Tšekkoslovenialaisella hallituksella oli tosin käytettävään tasavallan suojeluslaki, mutta sen teho kohdistui ensikädessä yksilöitä vastaan, jotka toimintansa kautta poliittisessa suhteessa osoittautuivat vaarallisiksi yhteiskunnalle. Sen nojalla ei voitu kukistaa poliittista puoluetta, joka toiminnallaan uhkasi valtion yhtenäisyyttä tai sen kansanvaltais - tasavallasta hallitusmuotoa.

Hallitus valmisti sen vuoksi nopeasti esityksen

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

otsakkeessa mainituksi laiksi, joka lyhyen käsittelyn jälkeen sai parlamentin hyväksymisen ja julkaistiin lokakuun 31 päivänä 1933.

Sanotun lain mukaan voi hallitus, jos poliittisen puolueen toiminta korkeammassa määrässä uhkaa tasavallan itenäisyyttä, valtiomuodollista yhtenäisyyttä, eheyttä, kansanvaltais - tasavaltaista muotoa tai turvallisuutta, keskeyttää sen toiminnan tai hajoittaa sen.

Samoin voi hallitus menetellä vastaperustettuun puolueeseen nähden, jolla ilmeisesti on samat hävittävät päämäärät tai joka käyttää hajoitetun puolueen nimeä tai jonka johdossa on henkilöitä, jotka yllämainittua puoluetta hajoitettaessa tai vasta lähinnä sitä ennen kuluneiden kuuden kuukauden aikana ovat lakanneet olemasta sen toimihenkilöitä.

Hallituksen yllämainittu päätös astuu voimaan sitä virallisessa lehdessä julkaistaessa ja katsotaan julkaisemispäivänä saatetun kaikkien sen tarkoittamien henkilöiden tietoon.

Poliittisena puolueena pidetään sanotun lain mukaan ei ainoastaan säännöllisessä järjestyksessä perustettu poliittinen puolue, vaan myöskin kaikellaiset poliittiset ryhmät, yhdistykset ja liikkeet.

Poliittisen puolueen jäsenenä pidetään :

a/ henkilöä, joka on puolueen järjestetty jäsen tai oli sellaisena viimeisten kuuden kuukauden aikana ;

b/ henkilöä, joka tehokkaasti kannattaa puheenalaista puoluetta tai julkisesti hyväksyy sen hävittäviä tarkoituksia tai on sen tehnyt viimeisten kuuden kuukauden aikana; sekä

c/ henkilöä, joka on puolueen ehdokkaana tai sen ehdottama julkiseen toimeen, ellei hän hänelle siinä suhteessa määrättyssä ajassa toteuta, että tämä on tapahtunut vastoin hänen tahtoaan tai että hän kuusi kuukautta aikaisemmin on eronnut puolueesta.

Siitä päivästä lukien, jolloin puolueen toiminta on keskeytetty on sen toiminta, olkoon se mitä laatua tahansa, kielletty. Eritoten on puoluemerkkien, uniformujen, lippujen, erikoisten tervehdysmuotojen ja kaikellaisten muitten tunnusten käyttäminen samoin kuin kaikellaisten kokousten ja kulkueiden järjestäminen kielletty.

Sisäasiainministeriö ja lääninhallitukset voivat sen ohessa asettaa yhdistykset, kauppayhtiöt ja osuuskunnat, jotka ovat toimineet sellaisen puolueen yhteydessä, valvonnan alaisiksi tai keskeyttää niiden toiminnan.

Sen ohessa voidaan sellaisen puolueen julkaisemat painotuotteet lakkauttaa ja sellaisen puolueen jäseniin nähden voivat poliisiviranomaiset määrätä :

että heidän lähettämänsä tai vastaanottamansa postilähetykset ovat tarkastettavat ja takavarikoitavat ;

että heidän sänkeensä ovat tarkastettavat ;

etteivät he määräaikana saa oleskella määrättyllä alueella tai päinvastoin, että heidän tulee oleskella määräalueella.

Tärkein näitä henkilöitä koskeva määräys on että he menettävät kaikki julkisoikeudelliset toimensa paitsi lakiasäättävän elimen jäsenyyden.

Puolue, jonka toiminta on keskeytetty, ei myöskään voi ottaa osaa julkisoikeudellisiin vaaleihin, ja sen omaisuus on takavarikoitava.

Yllämainitut määräykset sovelletaan vastaavasti kun puolue on hajoitettu. Sellainen puolue on lopullisesti likvidoitava ja sen omaisuus lankeaa valtiolle.

Lain 16 §:ssä on yksityiskohtaiset määräykset siitä, millä edellytyksillä hajoitetun puolueen listoilla valitut henkilöt sekä muiden puolueiden listoilla valitut, mutta hajoitettuun puolueeseen kuuluvat henkilöt menettävät myöskin lakiasäättävän elimen jäsenyyden.

Poliittisen puolueen lakkauttamista koskeva päätös tiedoitetaan korkeimman hallinto-oikeuden presidentille. Korkein hallinto-oikeus määrää, kuultuaan asianomaiset, mitkä henkilöt ovat menettäneet paikkansa parlamentissa.

Lain rikkomisesta tuomitaan syyllinen korkeintaan kuuden kuukauden rangaistukseen tai korkeintaan 50000 kruunun sakkoon tai molempiin näihin rangaistuksiin.

Laki on voimassa tammikuun 1 päivään 1935.

Kun ottaa huomioon että viranomaisilla jo ennestään on erittäin laajat oikeudet epämieluiten sanomalehtien rankaisemiseksi ja että tasavallan suojelulaki niinkään on erittäin ankara, niin voidaan todeta että Tšekkoslovakian hallituksella tätä nykyä on valtion sisäisiä ^{poliittisia} rikollisia vastaan käytettävänä voimakeinoja, joiden kaltaisia tavataan ainoastaan diktatuurimaissa.

Erittäin hallituskokouksessa oleva sosialidemokraattinen puolue on tietenkin vastenmielisesti suhtautunut sanottuun lakiin, mutta olosuhteitten kehityksen johdosta on se kuitenkin suostunut sen säätämiseen.

Oikeusministeri Meissner /tš.sosiaalidem./ on tšekkiläisten sosiaalidemokraattien kongressissa lausunut että lain aikaansaaminen ei ollut helppoa. On myönnettävä että ilman lakimääräysten koventamista demokratia on vaarassa, mutta toisaalta taas on epätietoista eikö voi joskus tapahtua että näitä määräyksiä väärinkäytettäisiin valtiolle uskollisia ja kansanvaltaisia puolueita vastaan. Sen ohessa on otettava huomioon, lausui ministeri, että on epämääräistä missä luja demokratia ^{lakkaa} ja epädemokraattinen diktatuuri alkaa ja että valtiomuodollisesti taattujen vapauksien supistaminen voi merkitä kaltevalle pinnalle joutumista, joka voi johtaa fasistiseen diktatuuriin. Lopuksi hän puolestaan totesi että demokratian vihollisten konsentriset hyökkäykset vaativat kansalaisvapauk-

sien rajoittamista demokratian ja valtion intressissä.

Tšekkoslovakian hallitusjärjestelmä tarjoaa siis tätä nykyä valtiomuodolliselta kannalta mielenkiintoisen esimerkin pyrkimyksistä tukea demokratiaa "kansanvaltaisella diktatuurilla", jonka aikana tärkeät hallitusmuodon säätämät, kansalaisvapauksia koskevat takeet ovat kumotut.

A. Heurto

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C28.

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetysalon raportti n:o 14.

V.a. Asiantuntija Belleström.

7/10 1933.

P r a h a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .
KIRJELMÄ n:o 347.
P r a h a S S A 7 P : N Ä l o k a K U U T A 19 33 .
VIITTAUS: N
P : N Ä K U U T A 19 P : T T Y n:o
VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
8	326ac.	33
11/10	33	
5	Ca8	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti no 14.

Ohellisena lähetän kunnioittaen ulkoasiainministeriölle raporttini no 14, Tšekkoslovakian hallituksen täkäläisiin saksalaisiin kansallissosialisteihin kohdistetut toimenpiteet.

V.a.Asiainhoitaja : *M. M. M.*

P r a h a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Praha ssa 7 p:nä loka kuuta 1933.

8 326/ae. 33

10/10.33

Asia: Tšekkoslovakian hallituksen
täkäläisiin saksalaisiin kansallis-
socialistisiin kohdistetut toimen-
piteet.

5 C28

Tšekkoslovakian hallitus on jo pitemmän aikaa pon-
tevasti yrittänyt kukistaa Tšekkoslovakian saksalaisten keskuu-
dessa pulan ja Saksasta käsin harjoitetun propagandan johdos-
ta yhä lisääntyvän "hakenkreuzlerisyyden". Tähän asti on se
pääasiassa tapahtunut tasavallan suojeluslain perusteella nos-
tettujen syytteiden muodossa. Tunnetuin näistä oli n.k. "Volk-
sportler" /vastasi Saksan S.A.:ta/ prosessi, jonka yhteydessä
myöskin useat saksalaiset kansanedustajat asetettiin syytee-
seen sen jälkeen kuin parlamentti oli kumonnut heidän kan-
sanedustajajimmniteettinsa. Sanotussa jutussa antamassaan pää-
töksessä on oikeus hiljattain lausunut selville käyneen, että
Tšekkoslovakian saksalaisen kansallissosialistisen työväen puo-
lueen ohjelma lainvastaisesti tarkoittaa osan Tšekkoslovakiaa
väkivaltaista saattamista vieraan vallan alaiseksi.

Tämän toteaman perusteella päätti hallitus kuluvan
lokakuun 3 päivänä lakkauttaa sekä kansallissosialistisen työ-
väen puolueen että samalla myöskin saksalaisen kansallis-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

puolueen, jonka väitetään yrittäneen sulautua kansallissosialistiseen työväenpuolueeseen.

Nykyinen lainsäädäntö ei tunne poliittisten puolueiden lakka^{utt}amisesta, mutta tästä pulasta hallitus selviytyi toteamalla, että sanotut kaksi poliittista puoluetta eivät ole muodostetut yhdistyslain puitteissa. Tämä tietää aivan uutta suhtautumista poliittisiin puolueisiin, joilta ei enemmin ole vaadittu yhdistyslain mukaista järjestäytymistä.

Samalla on toimitettu lukuisia pidätyksiä ja kotietsintöjä, joiden tulos ei vielä ole tunnettu. Tunnettu kansanedustaja Krebs on paennut Saksaan.

Saksalaisia kansallissosialisteja on nykyään parlamentissa 8 kansanedustajaa ja 4 senaattoria ja saksalais-kansallisia 6 kansanedustajaa eli yhteensä 18 edustajaa.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan nämä parlamentinjäsenet eivät silti menetä mandaattejaan.

Hallitus, joka on kutsunut parlamentin kokoon 17 päiväksi kuluva lokakuuta, aikoo kuitenkin valmistaa lakiehdotuksen valtiolle vihamielisten poliittisten puolueiden lakkauttamisesta. Siihen aiotaan ottaa määräys että hajoitettujen poliittisten puolueen parlamentinjäsenet ja kunnalliset edustajat menettävät mandaattinsa sekä kaikki muut yhteiskunnalliset luottamustoimensa. Hajoitettujen poliittisten puolueen **koko** puoluesanomalehdistö voidaan samalla lakkauttaa.

Täten lopetettu kansallissosialistinen puolue oli vanhin tätä nimeä kantava järjestö. V. 1904 perustettiin Mährenissä "Deutsche Arbeiterpartei", joka myöhemmin otti

nimen "Deutsche Nationalsozialistische Arbeiterpartei". Sen varsinainen ohjelma vahvistettiin v.1913. Se sisälsi paitsi antisemiittisiä periaatteita ensimmäisenä vaatimuksen koron ja maaveron poistamisesta, jonka Saksan valtakunnan talousministeri Gottfried Feder sittemmin on ottanut Saksan kansallissosialistien ohjelmaan.

V. 1918 hajosi mainittu puolue itävaltalaiseen ja sudeettisaksalaiseen ryhmään.

V. 1920 pitivät sudeettisaksalaiset, itävaltalaiset ja saksalaiset kansallissosialistit yhteisen kokouksen Salzburgissa. Saksalaisia järjestöjä oli edustettuina kaksi, "Deutschsozialisten /Düsseldorf/ ja "Nationalsozialisten /München/. Liikkeen johtajana oli silloin Jung, joka oli sudeettisaksalaisten kansallissosialistien johtaja. Hitler oli myöskin läsnä, mutta hän esiintyi silloin ainoastaan puolueensa toisena johtajana, jotavastoin puuseppä Anton Drexler silloin vielä oli saksalaisten "kansallissosialistien" johtaja.

Vuoteen 1922 oli sudeettisaksalainen kansallissosialistinen työväenpuolue Jungin johdolla kansallissosialistisen liikkeen johdossa, mutta sen jälkeen siirtyi liikkeen pääpaino Saksaan.

Alv... ..

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₂₈.

ASIA: _____

Puhassa olevan lähetysten rap. n:o 13.

O.a. Asiainhoitoja Kalleström.

27/9 1933.

P r a h a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ nro 331.

P r a h a SSA 28 P:NÄ SYYS KUUTA 19 33.

7 326 ae. 33
2/10-33
5 C28.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportti no 13.

Ohellisena lähetän kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle raporttini no 13,

Tšekkoslovakia ja Vatikaani.

V.a.Asiainhoitaja : *M. M. M.*

P r a h a

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Praha ssa 27 p:nä SYYS kuuta 1933.

Asia: Tšekkoslovakia ja Vatikaani.

7 226 ne. 33
2/10.33
5 028

Nitran juhlan /vert. raporttia no 12/ epäonnistumisen johdosta sanomalehdistössä Vatikaaniin ja nuntius Ciriacin kohdistetut hyökkäykset ovat kärjistäneet Tšekkoslovakian ja Vatikaanin välejä, jotka muutamia vuosia sitten suurella vaivalla saatiin väliaikaisesti järjestetyiksi n.k. modus vivendi - sopimuksella.

Agraaripuolueen pää-äänenkannattaja "Venkov" julkaisi Vatikaania ja nuntius Ciriacia solvaavan kirjoituksen, jossa väitettiin, että Vatikaanin politiikka jatkuvasti loukkaa Tšekkoslovakiaa. Tämän väitteen tueksi esiintuottiin, ettei Tšekkoslovakiaan oltu nimitetty ainoatakaan kardinaalia, vaikka Tšekkoslovakian nykyisellä alueella ennen maailmansotaa oli ollut kolme kardinaalia. Nitran piispaa ei myöskään edes oltu ylennetty arkkipiispaksi ja edellisen kansanomaisten piispan Kordačín oli täytynyt siirtyä pois.

Nuntius Ciriacia moitittiin samassa kirjoituksessa siitä, ettei hän tullut Nitran juhlaan, kuten kaikissa

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

muissa maissa sellaiseen juhlaan nähden olisi tapahtunut, syystä että Hlinka arvattavasti oli hänelle ilmoittanut suunnitelmastaan häiritä juhlaa.

Lopuksi kysyy lehti ulkoasiainministeriöltä, onko konkordaatti tarkoitettu hankkimaan oikeuksia ainoastaan Vatikaanille, ja huomauttaa ettei nykyistä politiikkaa Vatikaaniin nähden voida jatkaa.

Nuntius Ciriaci teki "Venkovin" kirjoituksen johdosta valituksen Benešille. Muuta hyvitystä ei nuntius kuitenkaan saanut, kuin että Beneš vastasi että, pääministeri Malypetr, Beneš ja agraaripuolueen johto paheksuvat mainittua kirjoitusta. Hallitus siis ei sitä tehnyt.

Samaan aikaan kirjoitti Hlinka nuntiukselle lohdutuskirjelmän häneen kohdistettujen hyökkäysten johdosta. Siihen vastasi nuntius Ciriaci seuraavan sisältöisellä kirjeellä :

"Sillä välin kuin Pyhä isä Prahassa välittömästi tai edustajansa persoonassa loukataan tavalla, joka sivuuttaa kaikki kansainvälisen kohteliaisuuden vaatimukset, olette Te Slovakialaiset osoittaneet Pyhälle isälle hänelle tulevaa arvonantoa. Tästä on Sinua ja läheisiäsi kiitettävä."

"Sen ohessa kiitän Sinua ja läheisiäsi siitä että olette hankkineet Paavin nuntiukselle, jonka Pyhä isä totellakseen täytyy oleskella Prahassa, lohdutusta katkerissa murheissaan. Sitä en koskaan unhoita. Jaloa slovakialaista kansakuntaa /gens Slovaca/ tulen aina muistelemaan."

Ciriacin kirjelmä ja eritoten nimitys gens Slovaca aiheutti kovaa meteliä tšekkiläisten leirissä ja hallitus kokoontui varta vasten neuvottelemaan sen aiheuttamasta tilanteesta.

Pitkien neuvottelujen jälkeen päätti hallituksen enemmistö Vatikaanin lähettiläänsä kautta pyytää että Ciriaci kutsuttaisiin Roomaan informatioiden antamista varten. Arvelaan että hallitus tässä harvinaisessa muodossa tahtoo varovaisesti saattaa Vatikaanin tietoon, että Ciriaci on persona minus grata. Tämä tiedoksianto toimitettanee perille vasta näinä päivinä, sillä Tšekkoslovakian Vatikaanissa akkreditoitu lähettiläs lähti ohjeineen täältä vasta muutama päivä sitten.

Nuntiuksen kirjeen sävy osoittaa, että se on tarkoitettu olemaan mielenosoitus johtavia piirejä vastaan Prahassa, mutta sen ohessa se todennäköisesti tarkoittaa saada aikaan lähentymistä slovakialaisten ja tšekkiläisten kansanpuolueitten välillä, jotka aikaisemmin muodostivat tšekkoslovakialaisen kansanpuolueen. Molemmat nämät puolueet ovat katolisia ja tšekkiläistä kansanpuoluetta edustaa hallituksessa kaksi ministeriä, joista toinen on tunnettu Mgr. Šramek.

Tšekkiläisen kansanpuolueen asema on tässä asiassa vaikea sikäli että se tahtoo kannattaa tšekkien keskittymispolitiikkaa, mutta sen ohessa ei tahdo riitautua Vatikaanin kanssa.

Nuntiuksen asiaa hallituksessa käsitellessä ehdottivat tšekkiläisen kansanpuolueen ministerit, että neuvotteluja Vatikaanin kanssa jatkettaisiin, mutta jäivät yksinään vähemmistöön. Puolue on päättänyt toistaiseksi, kunnes Vatikaami on ilmaissut kantansa nuntiuksen asiassa, asettua odottavalle kannalle.

Sillä välin ovat Hlinkan pää-äänenkannattaja "Slovák" samoin kuin unkarilaisten Prahassa ilmestyvä lehti "Pragai Magyar Hirlap" lakkautettu kolmeksi kuukaudeksi. Unkarilaisia ja heidän lehtiään pidetään täällä jyrkkinä irredentisteinä, jotka suosivat Hlinkan autonomiapyrkimyksiä.

H. Neumann

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₂₈.

ASIA: _____

Palossa olevan lähetystön rapo. nro 12.

V.a. asioita ja kellekin.

30/8 1933.

P r a h a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

Praha ssa 30 p:nä elo kuuta 1933.

Asia: Nitran juhla.

6 326 ac. 33
4/9.33
5 C28

Hiljattain vietettiin Etelä-Slovakiassa sijaitsevassa Nitran kaupungissa suuri muistojuhla sen johdosta, että 1100 vuotta oli kulunut siitä kuin Salzburgin arkkipiispa Adalram vihki ensimmäisen länsi-slaavien alueella rakennetun kirkon.

Yhdeksännen vuosisadan alussa hallitsi nykyisen Slovakian alueella slaavilainen ruhtinas Pribina, joka joko uskonnollisista tai poliittisista tai ehkä molämmista syistä oli siirtynyt kristinuskoon. Hän rakensi Nitraan kirkon, joka vieläkin on olemassa. Muutamia vuosia myöhemmin hänen kuitenkin täytyi väistyä Ison-Määrin ruhtinaan Mojm^mirinin tieltä. Mojmirinkin slaavilainen valtakunta hajosi myöhemmin siinä vallinneen eripuraisuuden johdosta ja sen jälkeen valtasivat unkarilaiset Slovakian, joka vasta maailmansodan jälkeen yhdistettiin muihin länsi-slaavilaisiin maihin.

Täällä alleviivataan voimakkaasti, että länsi-slaavilaiset tulivat kristityksi 167 vuotta ennenkuin Pyhä Stefanus esiintyi Unkarin apostolina, ja että länsi-slaavilaiset siis

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

alkaisemmin kuin unkarilaiset siirtyivät eurooppalaiseen kulttuurikehään. Sen jälkeen he myötävaikuttivat puolalais-ten ja unkarilaisten kastamiseen kristinuskoon.

Nitran juhlan tarkoitus oli erikoisesti painostaa, että länsislaavilaiset ensimmäisinä Keski-Euroopan kansoista liittyivät kristinuskoon ja Länsi-Eurooppalaiseen kulttuuri-piiriin, sekä että he sen jälkeen ovat jääneet heille jou-tuneelle kulttuuritehtävälle uskollisina. Sen ohessa oli tarkoitus ulospäin todistaa Tšekkoslovakian ja erikoisesti sen johtavien kansanainesten täydellisen yhtenäisyyden lopullinen saavuttaminen.

Juhlaan, joka kesti useat päivät, oli saapunut noin 90 000 osanottajaa. Juhlan järjestäjät olivat kuitenkin jättäneet "autonomistit" ja katolilaisen kansanpuolueen johtohenkilöt (vert. raporttia Noll.) huomioon ottamatta. Tästä johtui, että juhlan toinen tarkoitus, tšekkiläisten ja slovakkien yhtenäisyyden toteaminen, jäi saavuttamatta. Autonomistien johtaja pater Hlinka käytti nimittäin tilai-suutta häikäilemättömästi propagandaansa varten ja juhlan tuloksena oli, että Tšekkoslovakian sisäiset vastakohtat räikeästi paljastuivat.

Juuri kun Slovakian maaherran piti alkaa virallisen juhlapuheensa nostivat autonomistit Hlinkan puhujalavalle, mistä Hlinka muitta mutkitta, syrjäyttäen maaherran, itse piti puheen, jossa hän uudestaan vaati Slovakielle autonomi-aa lausuen m.m. "täällä ei ole tšekkoslovakialaista kansalli-suutta vaan slovaakkialainen ja tšekkiläinen kansallisuus."

Hlinkan kannattajien välihuudot ja äänekkäät autonomiavaatimukset aikaansaivat suurta hämminkiä juhlamenoissa ja ohjelma oli lyhennettävä.

Tämän välikohtauksen johdosta on sanomalehdissä noussut vilkas ajatusten vaihto "syyllisten" selvillesaamiseksi. Syytöksiä on singahduttu juhlan järjestäjiä, paikallisia viranomaisia, katolilaista papistoa, katolilaista kansanpuoluetta ja sen johtohenkilöitä sekä sisäasiainministeriötä ja paavin nuntiotakin vastaan. Tšekkoslovakian ja paavinistuimen väliset verrattain selvittämättömät suhteet on sen ohessa vedetty esille ja perinpohjin tuuleutettu.

Näyttää tätä nykyä todennäköiseltä, että tämä tapahtuma tulee erikoisesti vaikuttamaan sisäpoliittiseen tilanteeseen. Toistaiseksi ei hallitus eikä viranomaiset ole tahtoneet puuttua tähän tulenarkaan asiaan.

A. Heikkilä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C28.

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystön rap. n:o 11.

V.a. asiainhoitaja Heleskoski.

20/4 1933.

P r a h a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Praha ssa 30 p:nä elo kuuta 19 33.

Asia: Slovakian autonomiapyr-
kimykset.

ULKOASIAIN
6 326/ae 23
4/9-33
5 C28

Viime aikoina on kysymys Slovakian pyrkimyksistä saavuttaa autonomisen aseman Tšekkoslovakian tasavallan puitteissa antanut paljon puheenaihetta.

Slovakian katolinen väestö, joka muodostaa 3/4 osaa sen asukasluvusta, on tasavallan perustamisesta asti valittanut huonoa ja epäoikeutettua kohtelua tasavallan johtavan tšekkiläisen kansanaineksen puolelta. Eritoten on se paheksunut, että tšekkiläiset ja protestanttiset slovaakit ovat saaneet haltuunsa tärkeämmät virat. Tämä tosiasia on osittain ollut seurauksena siitä, että kataliilaisten slovaakkien, jotka yhä ovat aitokatolisia ja pappiensa johtamat, sivistystaso on alhaisempi kuin tšekkiläisten ja protestanttisten slovaakkien. Tähän asiantilaan on ehkä myöskin vaikuttanut, että katoliset slovaakit ovat kauan kiihkeästi ajaneet autonomia-asiaa, jonka kautta he ovat joutuneet epäilyksenalaisiksi halli-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tuspiireissä, jotka eivät tahdo tietää mitään hallitusvallan desentralisoimisesta.

Autonomistien johtaja on katolilaisen kansanpuolueen johtohenkilö kuuluisa pappi H l i n k a. Hän ajaa erittäin kiihkeästi autonomia-asiaa ja vaatii n.k. Pittsburgin konferenssissä annettujen autonomialupausten täyttämistä. Mutta tätä tehdessään alleviivaa hän aina täydellisesti tunnustavansa tasavallan suvereniteettiä Slovakiaan nähden.

Epäilemättä pyrkivät Slovakian katolilaiset autonomiaan saadakseen itse vallan nimittää virkamiehistönsä ja vähentääkseen keskushallinnon vaikutusvaltaa Slovakiassa. Todennäköisesti tähtäävät he sen ohessa myöskin välillisesti katolilaisuuden voimistumiseen tasavallassa yleensä.

Slovakialainen liikehtiminen on siis periaatteellisesti katolilaisuuden taistelua vaikutusvaltansa lisäämiseksi, vaikka sen kohteena nykyään eritoten on autonomian hankkiminen Slovakialle, jotta katolilaiset piirit voisivat ryhtyä virkamiehistön muuttamiseksi mielensä mukaiseksi.

Toistaiseksi ei tasavallan rajojen sisäpuolella ole ollut havaittavissa toimintaa Slovakian valtiollisen aseman muuttamiseksi. Viranomaiset, jotka täällä erinomaisen tarmokkaasti vastustavat valtion yhtenäisyyttä ja valtiovaltaa vastaan tähdättyä toimintaa, eivät ainakaan toistaiseksi ole ryhtynyt toimenpiteisiin Hlinkaa ja hänen hengenheimolaisiaan vastaan.

Mitä eritoten tulee toimintaan, joka tähtää Slovakian irrottamiseen Tšekkoslovakian tasavallasta, niin julkisuuteen ei ole tullut muuta kuin yksi tapaus, jossa viranomaiset ovat ryhtyneet toimenpiteisiin. Se koskee Lučenec'issä asuvan asianajajan Ludevít Bazovskýn luona toissapäivänä toimitettua kotitarkastusta. Häntä epäillään salaisen kokouksen järjestämisestä, jossa olisi tehty päätös Slovakian irrottamisesta tasavallasta, sekä valtiopetoksellisten painotuotteiden levittämisestä.

Slovakialaisten autonomistien edesottamiset Nitran juhlan yhteydessä selostetaan raportissani No.12.

A. Hellström

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C28.

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystön rap. n:o 10.

Uo. asioita Kellestein.

30/8 1988.

P r a h a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 295.

P r a h a S S A 31 P: N Ä e l o K U U T A 19 33.

VIITTAUS: N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n: o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Raportit No:t 10, 11 ja 12.

Ohellisena lähetän kunnioittaen Ulkoasiain-
ministeriölle seuraavat raporttini:

- No. 10 Tšekkoslovakian suhde Itävallan-Saksan selkkaukseen,
- No. 11 Slovakian autonomiapyrkimykset,
- No. 12 Nitran juhla.

V.a. Asiainhotaja:

A. Neuman

P r a h a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Praha ssa 30 p:nä elo kuuta 1933.

6 326 / ac.

33

Asia: Tšekkoslovakian suhde

4/9.33

Itävallan-Saksan selkkaukseen.

5 C28

Tšekkoslovakia on koko itsenäisyytensä aikana samoin kuin Pikku Entente kokonaisuudessaan jyrkästi vastustanut maailmansodan jälkeisten rauhansopimusten määritlemien rajojen tarkistamista. Samaten on se pitänyt kiinni periaatteesta, että Itävallan tulee ylläpitää nykyistä valtio-oikeudellista tilannetta. Itävalta ei saa edes tehdä tulliliittosopimustakaan Saksan eikä myöskään Unkarin kanssa, eikä myöskään muuttaa valtiomuotoaan Habsburgien valtaan pääsemisen mahdollistuttamiseksi.

Myöskin Unkariin nähden on Tšekkoslovakia vastustanut Habsburgien valtaan pääsemistä. Vuonna 1921 mobilisoi se sotavoimansa estääkseen Keisari Kaarlen nousemista Unkarin valtaistuimelle.

Ainakaan tähän mennessä ei Tšekkoslovakian politiikassa ole tässä suhteessa ollut huomattavissa uuden kehitysvaiheen oireita.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Juuri tällä hetkellä on kuitenkin Itävalta-probleemi joutunut uuteen vaiheeseen eritoten Italian viimeaikaisen politiikan johdosta. Täältä käsin arvosteltuna näyttää siltä, että Italia on ottanut Tonava-altaan ulkopolitiikkansa erikoiseksi kohteeksi ja nopeasti yrittää keskittää tämän politiikan langat Roomaan. Todennäköiseltä näyttää, että Beneškin aikoo käydä Mussolinin puheilla, mutta tällä hetkellä on mahdotonta ennustaa mitään Tšekko-slovakian vastaisesta kannanotosta.

Kuitenkin tuntuu siltä, että täällä ollaan verrattain optimistisia; todennäköis^{n/}esti toivotaan, että voidaan verrattain helposti saavuttaa yhteisymmärrys Italian kanssa, koska Itäkiakin vastustaa Itävallan yhtymistä Saksaan muodossa tai toisessa. Sen ohessa harrastaa Pikku Ententekin Tonavan-altaan taloudellisten vaikeuksien lieventämistä, vaikkakaan se ei liene halukas taloudellisesti tukemaan Itävaltaa, jota täällä moititaan toimettomuudesta ja taipuvaisuudesta alituisesti luottamaan toisten apuun.

H. Heullin

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5-.....

OSASTO: C28.....

ASIA:

Prahassa olevan Lähetystalon rap. n:o 9.

V.a. Asiainhoit. -Keskustelu.

8/8 1983.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
VÁCLAVSKÉ NÁM I. A.
PRAHA II.

Prahassa heinäkuun 8 pñä 1933.

No 249.

KOKO PÄÄTÖKSIEN		
4/326	ne.	33
12/9.33		
	OSASTO	ASIA
5	C28	

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö kunnioittaen ohellisena Ministeriölle
lähettää raportin no 9,
Katsaus Suomen vientiin Tshekkoslovakiaan 1/1 - 31/5 1933.

V.a. Asiainhoitaja :

Ullrich

Salainen.

P r a h a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 9.

P r a h a s s a 8 p:nä heinä kuuta 1933.

4/226 ac.		33
12/2-33	5	C 28

Asia: Katsaus Suomen vientiin
Tshekkoslovakiaan 1/1-31/5-33.

Täkäläisten tarkistamattomien tilastotietojen mukaan on tammi-toukokuun aikana 1933 Tshekkoslovakiaan tuotu Suomen tärkeimpiä vientituotteita 1000 Kõ:ssa seuraavasti :

	Tammi-toukok.1933.	Tammi-toukok.1932.
Heinänsiemeniä	13	9
Kasviksia, tuoreita	--	47
Kananmunia	197	375
Lehmänvuotia	--	91
Vasikanvuotia	0.5	4
Luonnonvoita	--	1526
Juustoa, Emmenthaler y.m.	65	135
Kaloja öljyssä	7	6
Pyöreää lehtipuuta	22	24
Granittia	24	13
Pikiöljyä	--	11
Paperivanuketta	--	--
Pahvia, käsän valm.	1	5
Käärepaperia/voimapaperia/	--	33
Sanomalehtipaperia	24	--

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

	1933	1932
Kumisia päällyskenkkiä	--	398
Faneeria	14	2
Rihmarullia	28	102
Kovasimia luonnonkivistä	11	--
" keinoitekoisesta kivistä	--	31
Ferromangania y.m.s.	526	735
Separattoreita y.m.	200	224

Sanottu tilasto ei osoita mitään voimaperin tuontia Suomesta. Sellaista tuontia varten on kuitenkin myönnetty tuontilisenssejä noin 50 à 60 tuhannen kilon määrälle, joten sanottu tuonti on merkitty jostakin muusta maasta tapahtuneeksi.

Koko tuonti Suomesta on sanottuna aikana noussut K^ö 1.166.000:--. Vuonna 1932 vastaavana aikana oli tuonti K^ö 2.518.000:--. Vähemys on K^ö 1.352.000:--. Tästä päättäen Suomen vienti Tshekkoslovakiaan on nopeasti vähenemässä.

Tshekkoslovakian vienti Suomeen oli tammi-toukokuussa K^ö 5.623.000:-- ja on siis v.1932 verraten vähentynyt K^ö:lla 417.000:--.

Ohellisena seuraa taulukko, joka esittää Suomen ja Tshekkoslovakian välisen kaupan tammi-toukokuun aikana vuosina 1932 ja 1933 /kats.Liite I/.

Viimeisten kuukausien aikana on täällä huomattavissa jatkuvaa mielenkiintoa suomalaisen Emmenthalerjuustoon. Tämä vientitavara näyttää olevan niitä, joilla täällä olisi hyvät sijoittamismahdollisuudet erittäin kuin sen tulli on Suomeen nähden sidottu. Tämän juuston tuontiin vaikuttaa kuitenkin erittäin haitallisesti, että se on tilapäisten tuontilupien varassa. Se on nimittäin vaikean kilpailun alainen ja Sveitsi sovelluttaa Tshekkoslovakiaan ankaraa vastavuoroisuuspolitiikkaa, joka helposti johtaa siihen, että lisenssiviranomaiset suorivat tuontia Sveitsistä.

Tshekkoslovakian viranomaiset ovat kyllä useaan otteeseen luvanneet suomalaisille tuontitavaroille suojeaa koh-

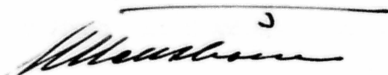
telua m.m. lentokonetilausten johdosta, mutta lähetystä ei kuitenkaan voi olla huomauttamatta, että Emmenthalerjuuston, kuten useain muidenkin suomalaisten vientituotteiden tuonti Tšhekkoslovakiaan tästä huolimatta on erinomaisen hataralla pohjalla niin kauan kuin ei ole saatu aikaan kontingenttisopimusta Tšhekkoslovakian kanssa, sillä tämä seikka on suuresti valmentamassa tuottajien ostohalua puhumattakaan sen ehkäisevästä vaikutuksesta lisenssien saamiseen ja kauppohen syntymismahdollisuuksiin.

Suomen viejät eivät nimittäin, kuten tunnettua, yleensä tahdo sitoa itseään ehtoon, että kauppa lopullisesti syntyy vasta sitten kuin lisenssi on saatu ja ostajat taas eivät tietenkään voi solmia kiinteää kauppaa ennenkuin lisenssi on myönnetty. Tällaiset lisenssiviranomaiset eivät nimittäin suostu antamaan tuojille lisenassejä muuta kuin vissiin päätettyyn kauppaan nähden. Lisenssiviranomaiset käyttävät tätä seikkaa vähentääkseen tuontia yleensä tai ohjatakseen sitä maista, joilla on kontingentit tai jotka ymmärtävät esiityä tarpeen vaativasti ja uhkaavat Tšhekkoslovakian vientiä maahansa. Huomioon on erittäin otettava, että moneen artikkeliin nähden on Tšhekkoslovakian ja kolmannen valtion välillä olemassa kontingenttisopimukset. Saadakseen nämät sujumaan pakottavat lisenssiviranomaiset ostajia ostamaan tämän haluamansa maan tuotteita.

Lähetystölle osoittamissaan tiedusteluissa haluavat ostajat usein ilmoitusta juuri siitä onko olemassa kontingenttisopimus Suomen kanssa, sillä he tietävät kaikki omasta kokemuksestaan, että lisenssiviranomaiset ovat heille tällaisessa tapauksessa ~~kuopeammat~~ ja ^{että} kontingentin puute ^{on} omiansa vaikeuttamaan tuontiluvan saamista.

Siihen nähden, että Suomen vienti Tšhekkoslovakiaan on yhä alenemassa ja viitaten yllä selostettuihin asiahaaroihin kuin myöskin vuosikertomuksessa vuodelta 1932 ja raportissa no 1/1933 esiintuotuihin syihin, uudistan kunnioittaen

ehdotukseni, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin kontingentti-
järjestelmän aikaansaamiseksi Tšekkoslovakian kanssa.

A handwritten signature in cursive script, possibly reading "Mason", is written below a horizontal line. The signature is positioned in the center-right of the page.

Liitel.

Taulukko

Suomen - Tšhekkoslovakian kaupanvaihdosta

1/1 - 31/6 1933.

/Tšhekkoslovakian tilaston mukaan 1000 kruunuissa/.

	<u>Tuonti Suomesta.</u>		<u>Vienti Suomeen.</u>		<u>Tšhekkosl.vientiylijäämä</u>	
	<u>1932</u>	<u>1933</u>	<u>1932</u>	<u>1933</u>	<u>1932</u>	<u>1933</u>
Tammikuu	472	119	827	397	355	278
Helmikuu	371	269	769	1049	398	780
Maaliskuu	721	309	831	1203	110	894
Huhtikuu	514	218	1579	1298	1065	1080
240 kokuu	440	251	2034	1676	1594	1425
	2518	1166	6040	5623	3522	4457

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 628.

ASIA:

Prahassa olevan lähetystön rap. n:o 8.

V. a. Asiamiehiksi Hellström.

15/6-33.

Salainen.

P r a h a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 8.

P r a h a s s a 15 p:nä kesä kuuta 19 33.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	2	325 Sal	33
	2/6-33		
	5	C28	

Asia: Tshekkoslovakian tullikoro-
tukset 10/6 1933.

S. V. K. 20/6.33

Tshekkoslovakian hallitus on kesäkuun 10 päivänä 1933 raportissani no 2 mainitun valtuuslain nojalla antanut asetuksen, joka huomattavasti muuttaa tullitariffin. Tuontitariffin 654 nimikkeestä ovat 107 muuttuneet. Sanottua asetusta ei kuitenkaan vielä tähän päivään mennessä ole julkaistu. Maatalousministeri Hodža on kiiruhtanut ilmoittamaan käsityksensä uudesta tariffista, joka on saanut alkunsa sekä maatalouden että teollisuuden edustajain esille-tuomista muutosehdotuksista.

Ministeri Hodža katsoo, ettei uutta tariffia voida pitää protektionistisena. Hän huomauttaa, että vaikkakin monessa tapauksessa autonomisia tulleja on korotettu, niin päinvastoin myöskin toisia on alennettu, sekä että se seikka, että ainoastaan 107 nimikettä on muuttunut todistaa, ettei tullipolitiikan perusteita ole muutettu.

Maataloustulleja on ministeri Hodžan käsityksen mukaan muutettu ainoastaan esiintyneiden aukkojen poistamiseksi. Tämä on tapahtunut sekä yleistaloudellisista että erikoisesti maataloudellisista syistä. On tarkoitus kaikkia

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

kotimaiselle teollisuudelle kotimaassa tuotettuja raaka-aineita, kuin myöskin valmistaa maaperää maatalouden uudestaan järjestelyä varten, jonka tulee tapahtua asteettaisesti. Tarkoitus on vähentää m.m. ohran, kauran, rukiin ja sokerijuurikkaan tuottoa huonosti kannattavana ja sen sijaan siirryä kehittämään m.m. maitotaloutta. Uusi tariffi ei kuitenkaan tarkoita tällaisen tuloksen välitöntä saavuttamista, vaan pikemmin ainoastaan olemassa olevan tilanteen konsolidoimista.

Voimassa oleviin kauppasopimuksiin uusi tullitariffi ei välittömästi vaikuta, mutta sen tarkoituksena on parantaa asemaa vastaisten neuvottelujen varalle.

Huomiota herättää erikoisesti tullitariffin säännös, että sellaisten maiden kanssa, joihin nähden suunnitellaan lähempää taloudellista yhteistoimintaa, voidaan sopia viljapreferenssistä. Tällöin ei yksinomaan tarkoiteta Pikku-ententeä vaan myöskin muita Tonavan-valtioita.

Todennäköistä on että Tshekkoslovakia yhä enemmän aikoo kehittää kontingenttipolitiikkaansa, jolla täällä on paljon kannatusta.

Koska uuden tariffin virallinen teksti, jota viime päivinä vielä on tarkistettu, ei vielä ole ilmestynyt, mainitsen tässä, puolivirallisten ennakkotietojen mukaan ne muutokset, jotka eniten kiinnostavat suomalaisia viejiä.

Munat. Tulli on korotettu K^ö 40:- K^ö:uun 140:- 100 kilolta, mutta sen sijaan lisenssimaksua lienee vastavasti vähennetty.

Voi. Autonominen tulli korotettu K^ö:sta 210:- 900:- K^ö:uun. Sopimustulleihin nähden otettu käytäntöön liukuva tullijärjestelmä, jonka perusteena on kotimainen hintataso.

Juusto. Ementhal juuston tulli on korotettu K^ö:sta 210:- 600:- K^ö:uun 100 kilolta, mutta koska nykyinen tulli on sidottu Sveitsin ja Tshekkoslovakian välisessä kauppaso-

pimuksessa vuodelta 1927, johon on viittaus Suomen ja Tshek-
koslovakian välisessä sopimuksessa, niin se toistaiseksi ei
vaikuta vientiimme.

Faneeri, tavallinen. Tulli korotettu Kõ:sta 105:-
200:- Kõ:uun 100 kilolta.

Käärepaperi, Värittömän käärepaperin tulli korotettu
Kõ:sta 72:- 90:- Kõ:uun ja väritetyn Kõ:sta 100:- 120:-
Kõ:uun 100 kilolta. Samalla käärepaperi siirrettäne vapaa-
listalle.

Alenham

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 628.

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystön rap. n:o 7.

V.r. Asiamiehittäjä Hellström.

13/6-33.

Salainen.

P r a h a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 7.

P r a h a s s a 13 p:nä k e s ä k u u t a 19 33.

ULKOASIAINTIIMIN	
2 225 Sol	33
24/6-33	—
OSASTO	ASIA
5	CLL

Asia: Pikkuentente.

V. Pikkuententen konferenssi

30/5 - 1/6 1933.

Taloudelliset kysymykset.

*Käsi
S. V.
KKK
20/6.33*

Kesäkuun 1 p:nä 1933 käsitteli Pikkuententen neuvosto ohjelman IV kohdassa mainitut asiat /yhteinen taloudellinen toiminta/. Neuvotteluista julkaistiin tiedonanto, josta mainittakoon seuraavaa.

Päätettiin, että yhteisen talousneuvoston muodostavat kolme kansallista ryhmää, tshekkoslovakialainen, romanialainen ja jugoslavialainen, joihin kuhunkin kuuluu viisi jäsentä, paitsi asiantuntijoita ja ekspertejä.

Jäsenten tulee edustaa seuraavia aloja: yleistä kauppapolitiikkaa, maataloudellisia kysymyksiä, teollisuutta koskevia kysymyksiä, finanssikysymyksiä /luotto- ja keskuspankkeja/ sekä liikennekysymyksiä.

Kansalliset jaostot, jotka vahvistavat esilletulevat kysymykset, kokoontuvat ainakin neljä kertaa vuodessa valmistamaan pysyväiselle neuvostolle tehtävät ehdotukset.

Pysyvän neuvoston kolme jäsentä tarkastavat

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

- 1) Tavallinen.
- 2) Tavallinen ja lisäksi
- 3) Ei tiedoituksiin.
- 4) Ei tiedoituksiin, mutta

lle.

lle.

taloudellisen neuvoston ehdotukset ja vahvistavat ne periaatteelliset kysymykset, jotka taloudellisen neuvoston on asetettava konkreettisten, Pikkuententen taloudellista yhteistoimintaa tarkoittavien ehdotusten pohjaksi.

Pysyväinen neuvosto päätti sen ohessa määritellä taloudellista statuuttiaan seuraavilla julkilausumilla :

1. Helmikuun 16 p:nä 1933 allekirjoitettu järjestysmuoto on muodostanut Pikkuententen valtioista korkeammanasteisen poliittis-kansainvälisen yhteisön. Se on valmistunut perustan jotta nämä valtiot voisivat kehittää yhteistä taloudellista yhtenäisyyttä, joka on tapahtuva kaikilla talouselämän aloilla.

2. Ensinnäkin on taloudellisen neuvoston käsiteltävä tullitariffisysteemiin kohdistuvat kysymykset Pikkuententen maissa. Neuvoston työn ensimmäisenä kohteena on oleva Pikkuententen valtioiden välisen preferenssisysteemin laatiminen, jonka ohessa on tutkittava kontingenttijärjestelmää tarkoituksessa lisätä sanottujen maiden välistä tavarainvaihtoa.

3. Vastavuoroisen viennin lisäämisen tarkoituksessa on laadittava yksityiskohtainen vienti- ja tuontisuunnitelma. Tällöin on myöskin otettava huomioon yhteistoiminnan järjestäminen kolmen maan keskusosuuskuntien kesken.

4. Maataloustuotannon alalla on pyrittävä yhteistoimintaan eri sopimusmaiden tieteellisten ja kontrollilaitosten välillä tarkoituksessa yhdenmukaisia analyysimenetelmiä käyttäen saavuttaa mahdollisuuden välittömästi verrata tieteellisiä tuloksia ja annettuja todistuksia toisiinsa. Sen ohessa on vaihdettava siemenjalostuslaitosten tuotteita ja siitoskarjaa sopimusmaiden välillä.

5. Taloudellisen neuvoston tulee valmistaa teollisen tuotannon yhteistoimintaa tarkoittavan suunnitelman. Kii-reellisessä pidetään yhteisten kauppakamarien ja talousinstituttien perustaminen kuhunkin sopimusmaahan.

6. Erikoista huomiota on omistettava Pikkuententen maiden väliseen liikenteeseen ja erikoisesti rautatie- ja Tonavan liikenteeseen.

7. Taloudellisen neuvoston kiireellisesti asettaman komitean tulee ryhtyä tutkimaan standardisoinnista kaikilla talouselämän kuin myöskin aseistautumisen aloilla.

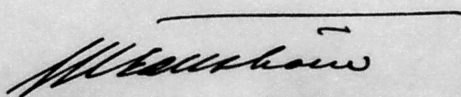
8. Sen ohessa on pyrittävä Pikkuententen maiden kauppaoikeuden, tullioikeuden ja tullinimikkeiden yhdenmukaistuttamiseen ja tullimuodollisuuksien yksinkertaistuttamiseen /sitä koskevan Geneven sopimuksen perusteella/ sekä sopimuksiin kaksinaisen verotuksen välttämiseksi, viisumien poistamiseksi ja tehokkaamman oikeusavun aikaansaamiseksi.

9. Pikkuententen maiden keskeistä matkailua, propagandaa ja retkeilytoimintaa on kehitettävä eritoten kauppa- ja talousoppilaitoksia silmälläpitäen.

10. Lopuksi on ryhdyttävä yhteistoimintaan Pikkuententen maiden keskuspankkien kesken. Tämä yhteistoiminta tarkoittaa eritoten niiden toiminnan yhdenmukaistuttamista ja taloudellisten suhteiden kehittämistä m.m. luomalla uusia mahdollisuuksia lamassa olevan luoton elvyttämiseksi. Sen lisäksi on pyrittävä sopimuksiin maksujärjestelmän ja clearingin alalla.

Lopuksi pysyväinen neuvosto toteaa, että yllämainitut toimenpiteet merkitsevät ensimmäisen askeleen uuden taloudellisen yhteisön luomiseksi sekä ilmoittaa, että se, jos joku naapurivaltio ilmaisisi halua yhtyä tähän taloudelliseen yhteistoimintaan, pidättää itselleen ratkaisuvallan.

Viimeinen määräys tarkoittaa varata mahdollisuus taloudelliseen yhteistoimintaan m.m. Unkarin ja Bulgarian kanssa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 828.

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystön rap. n:o 6.

V.a. Asiamiehittäjä Hellström.

13/6-33.

P r a h a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 6.

P r a h a s s a 13 p:nä kesä kuuta 1933.

2/325 Sal	33
21/6-33	
5 C28	

Asia: Pikkuentente.

IV. Pikkuententen konferenssi 30/5-1/6-33.

Poliittiset kysymykset /jatkoa/.

Toukokuun 31 päivänä 1933 pidetystä istunnosta, julkaistiin tiedonanto, jossa lausutaan seuraavaa.

I. Lontoon talouskonferenssiin nähden on pysyväinen neuvosto päättänyt lausua mielipiteenään :

1/ että sotakorvaukset ovat kokonaan kumottavat, koska Lausannen sopimuksen päätökset eivät muuten voi astua voimaan, mikä taas on välttämätöntä Euroopan taloudelliseksi toipumiseksi ;

2/ että erinäiset valuutat ovat vakaannutettavat, koska muuten ei voida palauttaa entisilleen kansainvälistä kauppaa, jotapaitsi maailmanmarkkinain hintojen nousu ilman tällaista toimenpidettä on mahdoton ;

3/ että kansainvälistä kauppaa ehkäisevät toimenpiteet ja erittäin valuutta- ja tuontikiellot ovat poistettavat ;

4/ että neuvosto omaksuu vapaan tavaravaihdon periaatteita ja kokonaan hylkää vahingollisen ja vaikeasti toteutettavan omavaraisuusperiaatteen ;

5/ että Lontoon konferanssin tulisi hyväksyä

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

Keski- ja Itä-Euroopan valtioiden pysyväisesti omaksumia periaatteita heidän maataloustuotteittensa viennin preferentiaalisesta kohtelusta, maatalousluottojen palauttamisesta sekä yleisten ja yksityisten velkojen järjestelystä;

II. Yleinen poliittinen tilanne.

Tiedonannossa todetaan, että keskustelut yleisestä poliittisesta tilanteesta ovat osoittaneet, että Pikkuententen valtioiden kesken on olemassa yksimielisyys eritoten suhteista Italiaan, Saksaan, Neuvosto-Venäjään, Puolaan, Unkariin, Bulgariaan ja Itävaltaan.

Puolaan nähden jatkavat Pikkuententen valtiot yhteisiin intresseihin perustavaa ystävällistä politiikkaa. Mitä tulee Neuvosto-Venäjään, niin Pikkuentente on tyydytyksellä todennut yhteisen kannan olemassaolon visseihin aseistariisuntakonferenssissa esillä oleviin kysymyksiin nähden ja suhtautuu Pikkuentente luottamuksella sen ja Neuvosto-Venäjän vastaisten suhteitten kehittymiseen.

Viimeksi mainittu lausuma tarkoittaa todennäköisesti Sovjettivenäjän tunnustamista, joka jo pitemmän aikaa on ollut pohdinnanalaisena Pikkuententen piirissä ;

III. Keski-Euroopan uudestaanjärjestely.

Tiedonannossa lausutaan tästä kysymyksestä, että Pikkuententen yleinen politiikka, joka 16/2 1933 allekirjoitetun sopimuksen kautta on saavuttanut suuremman kansainvälisen yhtenäisyyden, tähtää rauhan ylläpitämistä Kansainliiton perussäännön periaatteiden mukaisesti.

Pikkuentente uusi vaatimuksensa, että kaikki kansat osoittavat hyvää tahtoa noudattaa politiikkaa, joka tarkoittaa sopimusten ja kansainvälisen oikeuden kunnioittamista, välitysoikeudellisten periaatteiden soveltamista voimassa olevien sopimusten mukaisesti ja aseistariisumisperiaatteen kehitystä yleisen "turvallisuutta kaikille" -periaatteen puitteissa.

IV. Pikkuententen sihteeristö.

Koska Beneš tulee v.v.1933 - 34 olemaan Pikku-ententen pysyvän neuvoston puheenjohtajana, toimii sihteeristö sanottuna aikana Prahassa.

Musilau

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: £28.

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetysten rap. n:o 5.

V.a. Asiamies Hellström.

13/6-33

Salainen.

P r a h a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 5.

P r a h a s s a 13 p:nä k e s ä k u u t a 19 33.

No 2 / 325 Sak. 33	
21/6-33	No -
	Li -
	OSASTO
5	E28
	ASIA

Asia: Pikkuentente.

III. Pikkuententen 30/5-1/6 1933

pidetty konferenssi. Poliittiset
asiat.

Konferenssille, jolle, alleviivatakse sen merkitystä, oli annettu erittäin juhlallinen leima, oli laadittu laava päiväjärjestys, jonka monipuolisuus jo sellaisenaan osoittaa miten tärkeänä sitä pidettiin. Herroilla Titulescu ja Jevtič oli suuret seurueet naisineen mukanaan ja konferenssin aikana järjestettiin lukemattomia juhlatilaisuuksia. Edellisenä päivänä oli Pikkuententen maiden sanomalehtimiesliitolla juhlallinen kokous Prahassa.

Päiväjärjestys oli seuraava :

I. Pikkuententen 16/2 1933 allekirjoitetun järjestysmotosopimuksen ratifiointikarjain vaihto.

II. Neuvottelu yleispoliittisesta tilanteesta ja erittäin seuraavista asioista.

a/ Neljän vallan sopimus.

b/ Rauhansopimusten rajanmääräysten tarkistamishdotukset.

c/ Aseistariisuntakonferenssi.

d/ Lontoon maailmantalouskonferenssi.

e/ Ajatustenvaihto Pikkuententen valtioiden suhtautumisesta

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi.....]

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta.....]:

tavallinen.

Italiaan, Saksaan, Sovjettivenäjään, Puolaan, Unkariin ja Itävaltaan.

f/ Pikkuententen valtioiden yleisen politiikan periaatteet.

III. Pikkuententen 16/2 1933 tehdyn järjestysmuodon toimeenpano poliittisiin kysymyksiin nähden.

a/ Pysyväisen sihteeristön perustaminen.

b/ Pikkuententen ulkopuolisissa valtioissa olevien diplomaattisten edustajain toiminnan yhdenmukaistuttaminen.

c/ Pikkuententen valtioiden propagandatoiminnan yhdenmukaistuttaminen.

IV. Pikkuententen 16/2 1933 tehdyn järjestysmuodon toimeenpano taloudellisiin kysymyksiin nähden. - Statuutti yhteistä taloudellista toimintaa varten.

a/ Pikkuententen taloudellisen neuvoston järjestely ja toiminta, kansallisten osastojen kokoonpano, kokoukset, neuvottelut ja taloudellisen neuvoston työjärjestys.

b/ Taloudellisen neuvoston keskustelujen ja työn kohteena olevat asiat. - Näkökohtia, jotka kohdistuvat kysymykseen, miten Pikkuententen valtioiden läheinen yhteistoiminta taloudellisella alalla on asteittain varmennettava. Pysyväisen neuvoston tätä tarkoittamat päätökset.

V. Erinäisten sellaisten kysymysten käsittelytapa, jotka koskevat ainoastaan yhtä Pikkuententen valtiota.

Heti järjestysmuodon ratifioimiskirjaan 30 p:nä toukokuuta aamulla vaihdettua kokoontui pysyväinen neuvosto. Sanotun päivän poliittisia asioita koskevien neuvottelujen tuloksesta julkaistiin virallinen tiedonanto, jossa käsiteltiin seuraavat kolme asiaa :

I. Neljän vallan sopimus.

Tiedonannossa viitattiin Pikkuententen sanottua sopimusehdotusta vastaan 25. päivänä maaliskuuta 1933 julkaisemaan vastalauseeseen ja todettiin, että yllämainittua sopimusehdotusta valmistavat suurvallat nyttemmin ovat antaneet

sellaisia selityksiä ja Ranska sen lisäksi sen sisältöisiä takeita. Kansainliiton kompetenssiin, jota ei ole tarkoitettu loukata, sekä eritoten mitä tuli Kansainliiton perussäännön 19 artiklassa edellytettyyn yksimielisyyteen nähden, ettei mainitun sopimuksen allekirjoittaminen vaaranna Pikkuententen intressejä eikä myöskään sen ja Ranskan välistä politiikkaa. Tämän johdosta lausuttiin julki, ettei neljän vallan sopimuksella voi olla välitön tai välillinen tarkoitus aikaansaada rauhansopimusten määräämien rajojen tarkistusta.

Asiain näin ollen Pikkuententen valtiot katsoivat itsellään olevan riittävät takeet siitä, ettei neljän vallan sopimus voinut vahingoittaa heidän intressejään ja he lausuvat toivomuksen, että neljän suurvallan päätökset omissa asioissaan tulevat olemaan omiansa lähentämään heidät toisiinsa, elvyttämään heidän tahtoaan yhteistoimintaan ja siten palauttamaan rauhan Eurooppaan ja eritoten Keski-Eurooppaan.

II. Rauhansopimusten rajoja koskevien määräysten tarkistaminen.

Tiedonannossa todettiin Pikkuententen valtojen yksimielisyys siitä, ettei heidän valtioihinsa nähden ole olemassa puhettakaan rajojen tarkistamisesta sekä että tarkastamiskysymyksen esilleottaminen on omiansa myrkyttämään valtioiden keskinäisiä suhteita herättämällä toiveita, joiden täyttäminen on mahdoton, ja siten vaikeuttamaan pyrkimyksiä normaalien valtioiden välisten suhteiden aikaansaamiseksi.

III. Aseistariisumiskonferenssi.

Tämän konferenssin toiminnasta lausutaan tiedonannossa, että pysyvän neuvoston jäsenet ovat saaneet käsityksen, että Geneven neuvottelut tulevat jatkumaan positiivisiin tuloksiin. Pikkuententen valtiot hyväksyvät brittiläisen hallituksen ehdotuksen sopimusehdotusta koskevien keskustelujen pohjaksi ja lausuvat tyydytyksensä presidentti Rooseveltin varmuuskysymyksen koskevasta ehdotuksesta, joka kuitenkin heidän mielestään vaatii tarkistamista erittäin mitä tulee hyökkäjä-

käsitteen määrittelyyn.

Pysyväinen neuvosto hyväksyy periaatteen kaikkien kontinentaalisten armeijain yhdenmukaistuttamisesta ja aseistamisvälineiden vähentämisestä ja antaa suostumuksensa yhdenvertaisuusperiaatteen asteettaiseen toteuttamiseen, huomioonottamalla varmuusnäkökohtia kaikkiin valtoihin nähden. Sen ohessa on neuvosto päättänyt vaatia tehoisaa varustusten kontrollia ja Genevessä olevan pysyväisen aseistariisumiskonferenssin tehostamista.

Lopuksi lausutaan mielipide, että ensimmäisen aseistariisumiskonferenssin työt olisivat saatettavat loppuun kuluvan vuoden umpeen kuluessa.

Mitä ensimmäiseen neljän vallan sopimusta koskevaan kysymykseen tulee, niin tiedonannosta epäamättömästi ilmenee Pikkuententen valtioiden suuri tyydytys aikaansaamaansa huomattavaan tulokseen tässä asiassa. Jos Ranska, kuten väitetään, on luvannut vastustaa Pikkuententen valtioita koskevien rajojen tarkistamisehdotusten esilleottamista, onkin todettava, että Pikkuententen politiikka tässä asiassa on, sen näkökannalta katsoen, saavuttanut huomattavan tuloksen.

M. M. M.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 628.

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystön rap. n:o 4.

V.a. Asiantuntija Hellström.

13/6-33.

Salainen.

P r a h a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 4.

P r a h a s s a 13 p:nä k e s ä k u u t a 19 33 .

2 / 325 Sal 33
21/6-33
5 C28

Asia: Pikkuentente.

II. Uusi järjestysmuoto.

Kuten raportissani no 3 mainitsin herätti rauhansopimuksissa määrättyjen rajojen tarkistamista koskavan kysymyksen esilleottaminen, joka eritoten kohdistui Unkarin rajojen ja Puolan koridorin muuttamiseen, suurta mielenkiintoa ja huolestumista Pikkuententen piirissä. Kun 1932 vuoden kuluessa rupesi näkymään enteitä siitä, että Italia yhä enemmän otti ajaakseen tätä asiaa, tarkoituksessa aikaansaada muutosta ryhtyi Pikkuente vastatoimenpiteisiin.

Belgradissa pidetyssä konferenssissa /18-19/12 1933/ käsitteivät Pikkuententen ulkoasiainministerit kysymyksiä sotaveloista, reparatiosta, aseistariisuntakonferenssin toiminnasta ja ennenkaikkea yhä polttavammaksi tullutta kysymystä rajojen tarkistamisesta. Konferenssi tuomitsi revisiointia taka-askeleena ja yleiseen levottomuuteen vievänä.

Belgradin kokouksessa päätettiin myöskin lujittaa Pikkuententen organisatio asettamalla sille pysyvä neuvosto ja vakinainen sihteeristö.

Helmikuun 16 päivänä 1933 allekirjoitettiin Genevessä Pikkuententen järjestysmuoto /Le Pacte d'Organisation

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi.....]

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:
tavallinen.

de la Petite Entente /.

Sen alkulauseessa lausutaan eritoten, että Pikku-ententen valtiot tahtovat lujittaa taloudellisia suhteitaan, taata rauhan kaikissa olosuhteissa, lopullisesti varmistaa Keski-Europan poliittisen tilanteen sekä herättää tunnustusta Pikkuententen intresseille. Sen ohessa lausutaan siinä julki Pikkuententen valtioiden halu tässä tarkoituksessa hankkia ystävyys ja aliassisuhteilleen vakaan perustan, joka on tarpeellinen heidän yleisen politiikkansa yhdenmukaistuttamiseksi, sekä luoda tätä politiikkaa johtavan keskeisen elimen.

Sopimuksen 1 artiklassa säädetään perustettavaksi pysyväinen neuvosto, jonka muodostavat Pikkuententen valtioiden ulkoasiainministerit tai sitä varten nimitetyt erikoiset edustajat. Päätökset edellyttävät yksimielisyyttä.

2 artiklassa määrätään, että neuvosto kokoontuu kolme kertaa vuodessa ja 3 artiklassa määritellään puheenjohtajan oikeudet ja velvollisuudet.

4 artiklassa alleviivataan periaate kaikkien sopimuspuolien samanarvoisuudesta.

5 artiklassa on yllämainittu määräys siitä, että Pikkuententen mielipiteen julkilausuminen vississä asiassa voidaan uskoa yhden sopimuspuolen edustajalle tai edustustolle.

6 artiklassa lausutaan julki periaate, ettei kukaan sopimuspuolista saa neuvoston suostumuksetta ryhtyä kaksi tai yksipuoliseen poliittiseen oikeustoimeen, joka on omiaan muuttamaan poliittista tilannetta kolmanteen valtioon, eikä myöskään tehdä taloudellista sopimusta, jolla voi olla tärkeitä poliittisia seurauksia. Nykyiset ulkopuolisten valtioiden kanssa solmitut poliittiset sopimukset ovat, mikäli mahdollista, vähitellen yhdenmukaistutettavat.

7 artiklassa luodaan Pikkuententen valtioiden taloudellinen neuvosto, jonka tulee vähitellen yhdenmukaistuttaa sopimuspuolten taloudelliset suhteet keskenään ja vieraisiin

valtioihin. Tämä neuvosto, jonka muodostavat asiantuntijat, toimii pysyvaisen neuvoston neuvoantavana elimenä.

8 artiklan mukaan voidaan erikoisia kysymyksiä tai asiaryhmiä varten asettaa muitakin neuvoantavia pysyviä tai tilapäisiä elimiä.

9 artikla määrää, että pysyväisellä neuvostolla on oleva sihteeristö, jonka asemapaikka on siinä sopimusvaltiossa, jonka ulkoasiainministeri kulloinkin toimii puheenjohtajana. Eräs sihteeristön osasto toimii pysyväisesti Genevessä.

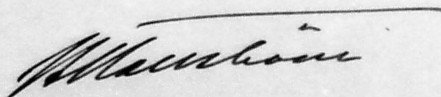
10 artikla määrää, että pysyvaisen neuvoston yleisen politiikan tulee noudattaa suurissa sodanjälkeisissä yleis-sopimuksissa vahvistettuja periaatteita. Lopuksi todetaan, etteivät tämän sopimuksen määräykset voi olla ristiriidassa Kansainliiton perussäännön kanssa.

11 artikla säättää, että aikaisemmat sopimuspuolten keskeiset liitto- ja välitystuomiosopimukset uudistetaan määräämättömäksi ajaksi.

Sitävastoin sopimuksessa ei ole mitään määräyksiä sen voimassaoloajasta. Se astuu voimaan ratifiointikirjain vaihtopäivänä /tämä tapahtui : 30/5 1933/.

Sopimuksen tekstistä ja Pikkuententen aikaisemmasta toiminnasta selviää, että puheenalainen sopimus ei tarkoita periaatteellista muutosta Pikkuententen tähänastiseen politiikkaan ja yhteistoimintaan. Sopimuksen tarkoitus on ainoastaan kehittää ja tehostaa toimintamotoja ja erittäin yhteisten taloudellisten kysymysten valmistamista.

Tämän sopimuksen sanamuoto selviää lähetystön 4 päivälle maaliskuuta 1933 päivätyn kirjeen no 81 liitteestä. Sopimus ei vielä ole julkaistu asetuskokoelmassa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 228.

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystalon rap. n:o 3.

V. r. Asiamies Hellström.

13/6-33.

P r a h a S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 3.

Praha ssa 15 p:nä kesä kuuta 19 33.

2 1325 Sal 33

21/6-33

5 C28

Asia: Pikkuentente.

I. Aikaisemmat poliittiset

valtiosopimukset.

Ennenkuin otetaan puheeksi Pikkuententen valtioiden näinä päivinä ratifioima järjestysmuoto, on syytä luoda lyhyt silmäys siihen kuuluvien maiden välisiin aikaisempiin poliittisiin sopimuksiin. Jo ennen maailmansodan päättymistä olivat Masaryk ja hänen lähimmät avustajansa haahmoitelleet maansa vastaista poliittista orientointia. Näissä suunnitelmissa oli annettu sija myöskin Puolalle ja Kreikalle.

Maailmansodan päättyessä osoittautui kuitenkin, ettei viimeksi mainittuja maita voitu ottaa laskelmiin. Puolaan nähden tämä olikin mahdotonta, sillä Tshekkoslovakia ja Puola riitautuivat kuten tunnettu pahasti eräistä raja-alueista ja joutuivat aseellisiin selkkauksiinkin keskenään. Vasta monta vuotta myöhemmin /1925/ ratkaisi Haagin pysyväinen tuomioistuin riidan.

Jo Trianonin rauhansopimuksesta neuvoteltaessa kävi Tshekkoslovakian valtiomiehille selväksi, että oli ryhdyttävä varatoimenpiteihin Unkariin nähden, joka tuli menettämään huomattavia alueita ja otaksuttavasti ei hyvällä

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi
3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

alistuisi tähän. Sen ohessa oli ajateltavissa, että Unkari myöskään hyvällä luopuisi ajatuksestaan Habsburgien korottamisesta Unkarin valtaistuimelle.

Sittemmin osoittautuikin, että Tšhekkoslovakian valtiomiesten aavistukset Unkarin kanssa syntyvistä vaikeuksista olivat perustellut. Unkarin kommunistisen hallintokauden aikana yrittivät unkarilaiset valloittaa takaisin Slovakian, mikä aiheutti Tšhekkoslovakialle suuria vaikeuksia, koska tšhekkoslovakialaiset legioonat eivät silloin vielä olleet palanneet. V.1920 Puolan ja Venäjän välisen sodan aikana tarjosi Unkari Ententelle palveluksiaan Puolan auttamiseksi, josta palkka tietenkin piti olemaan menetettyjen maakuntien palauttaminen.

Yhteisten intressiensä puolustamiseksi yhteisin voimin solmivat Tšhekkoslovakia ja Jugoslavia 14/8 1920, siis kaksi kuukautta Trianonin rauhansopimuksen allekirjoittamisen jälkeen, Benešin jo 1919 ehdottaman Unkariin kohdistetun puolustusliittosopimuksen. Rumania oli itse asiassa valmis niinikään tekemään samallaisen sopimuksen, mutta ei silloin vielä poliittisista syistä voinut sitä tehdä.

Maaliskuussa v.1921 yritti ex-keisari Kaarle nousta Unkarin valtaistuimelle. Entente ja yllämainitut valtiot pakottivat Unkarin luopumaan restauratiooniyrityksestä. Kohta tämän jälkeen solmivat Tšhekkoslovakia ja Romania keskenään samanlaisen puolustusliittosopimuksen. Kesäkuussa 1921 tekivät sitten Romania ja Jugoslavia niinikään keskenään samankaltaisen sopimuksen, joka kuitenkin edellytti yhteisiä toimenpiteitä myöskin Bulgariaa vastaan, jos se hyökkäisi jommankumman kimppuun.

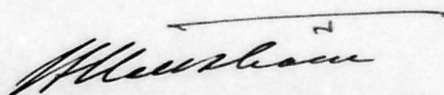
Nämä sopimukset muodostavat Pikkuententen ensimmäisen muodollisen perustan. Ne olivat tehdyt kahdeksi vuodeksi ja uudistettiin viimeisen kerran v.1929 epämääräiseksi ajaksi. Suunnilleen tähän aikaan sai tämä valtioyhtymä myöskin nimensä: sen keksi eräs unkarilainen lehti, joka ivallisesti kutsui puheenalasta valtiorhymää Pikkuententeksi.

Vuonna 1929 tekivät Pikkuententen valtiot yhteisen sopimuksen sovittelusta sekä riitojen oikeudellisesta ja välitysoikeudellisesta ratkaisusta.

Mutta huolimatta siitä, ettei ollut olemassa mitään sitä edellyttäviä sopimuksia, ovat Pikkuententen valtiot kuten tunnettua monissa muissakin kansainvälisissä kysymyksissä, kuin Unkaria koskevissa, harjoittaneet yhteistä politiikkaa aina maailmansodan jälkeisiltä ajoilta asti ja niinkään ovat ne huomattavasti vaikuttaneet Kansainliiton toimintaan.

Vuonna 1930 sopivat Tšekkoslovakia, Romania ja Jugoslavia Strbské Plesossa pidetyssä konferenssissa yhteisten konferenssiensa kokoonkutsumistavasta. Sopimusmaiden ulkoasiainministerien tuli vuoroonsa toimia konferenssien puheenjohtajina. Sen ohessa päätettiin, että Pikkuententen sanavallan käyttäminen vississä kysymyksessä kansainvälisissä neuvottelutilaisuuksissa voitiin uskoa yhden jäsenvaltion ulkoasiainministerin tai delegation toimeksi. Myöskin päätettiin ryhtyä yhteisesti pohtimaan yhteisiä taloudellisia kysymyksiä.

Eräs kysymys, joka erikoisesti viime vuosina on askartanut Pikkuententen valtiomiehiä, on ollut kysymys rauhansopimusten vahvistamien rajojen tarkistamisesta, etenkin sen jälkeen kuin Italia vuodesta 1925 alkaen on ottanut tätä tarkoittavia suunnitelmia poliittiseen ohjelmaansa. Tämä kysymys onkin suuresti vaikuttanut hiljattain tehdyn Pikkuententen järjestysmuodon syntymiseen.

Maastrom

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: f.

OSASTO: 628.

ASIA: _____

Prahassa olevan lähetystön rap. n:o 2.

V. a. Asiamies Hellström.

13/6-33.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
VÁCLAVSKÉ NÁM I. A.
PRAHA II.

Prahassa kesäkuun 15 pnä 1933.

No 219.

2	3255al	33
2/6-33	-	1

Ulkoasiainministeriölle.

5 Cas

Ohellisena saan kunnioittaan Ministeriölle lähettää seuraavat raporttini :

- No 2. Tšhekkoslovakian hallitukselle annetut pulavaltuudet.
- No 3. Pikkuentente, I, Aikaisemmat poliittiset valtiosopimukset.
- No 4. Pikkuentente, II, Uusi järjestysmuoto.
- No 5. Pikkuentente, III, Pikkuententen 30/5 - 1/6 1933 pidetty konferenssi. Poliittiset asiat.
- No 6. Pikkuentente, IV, Pikkuententen konferenssi 30/5 - 1/6 1933. Poliittiset kysymykset /jatkoa/.
- No 7. Pikkuentente, V. 30/5 - 1/6 1933. Taloudelliset kysymykset.
- No 8. Tšhekkoslovakian tullikorotukset 10/6 1933.

V.a. Asiainhoitaja :

M. M. M.

P r a h a

SSA OLEVA LAHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 2.

2 / 325 Sal 33

P r a h a ssa 13 p:nä kesä kuuta 1933.

2/6-33

5 028

Asia: Tshekkoslovakian hallituk-
selle annetut pulavaltuudet.

Jo muutaman viikon aikana on Tshekkoslovakian hallituksen ja eduskunnan hallituspuolueiden kesken käyty vaikeita ja sitkeitä neuvotteluja hallitukselle annettavista erinomaisista valtuuksista. Kysymyksessä on ollut antaa hallitukselle oikeuden väliaikaisesti antaa ~~sää~~ poliittisia että taloudellisia pula-asetuksia. Presidentti Masarykin henkilökohtaisesti puututtua asiaan ajettiin ~~muluvan~~ kesäkuun 8 päivänä parlamentissa läpi seuraavana päivänä annettu laki erinomaisesta asetustensääntämisvallasta, joka valtuuttaa hallituksen 15 päivään marraskuuta 1933 asti antamaan lakiamuttavia asetuksia seuraavista asioista :

a/ Tullitariffin muuttamisesta ;

b/ Hintojen, tuotannon ja menekin säännöstelemisestä, mikäli ne kohdistuvat teollisuuteen, ammatteihin tai maatalouteen, ehdolla ettei hallitusmuoto edellytä erikoislakia ja etteivät annetut asetukset koske maan rahalaitosta ;

Jakelu (alempana olevien ohjeiden mukaan):

Tavallinen.

1) Tavallinen.

2) Tavallinen ja lisäksi

lle.

3) Ei tiedoituksiin.

4) Ei tiedoituksiin, mutta

lle.

e/ Talousarvion, valtion hoitamien yritysten ja laitosten, kuin myöskin maksuja ja veroja kantavien laitosten, kassojen ja järjestöjen taloudellisen tasapainon ylläpitämisestä / kuitenkin yllä b- kohdalla mainituin ehdoin/.

Puheenalaisten asetusten määräysten rikkominen rangaistaan korkeintaan 50.000 Kč:n sakolla tai kuuden kuukauden vankeudella.

Valtuuslain nojalla annetut asetukset ovat 14 päivän kuluessa julkaisemispäivästä tiedoitettavat parlamentille, joka voi ne kumota.

Puheenaolevan valtuuslain hyväksyminen tapahtui hallituksen vaatimuksesta, se kun puola-ajan Tšhekkoslovakialle aiheuttamien yhä lisääntyvien vaikeuksien johdosta ei ilman niitä katso voivansa tulla toimeen.

Jo seuraavana, kesäkuun 10 päivänä, käytti hallitus sille annettua valtaa tullitariffin eräiden nimikkeiden korottamiseksi. Tämän asetuksen teksti ei ole vielä julkaistu, mutta koskenee se maataloustuotteita ja erinäisiä teollisuustuotteita, joiden hintoja kotimaisilla markkinoilla halutaan tukea.

Puheenalainen valtuuslaki on aiheuttanut paljon levottomuutta, jonka johdosta pääministeri Malypetr on senaatin perustuslakivaliokunnassa lausunut, että hallitus aikoo puheenalaisen lain puitteissa ryhtyä toimenpiteisiin kaikissa tapauksissa, missä tilanne Kč:n nykyisen arvon johdosta on epätydyttävä.

On ryhdyttävä toimenpiteisiin oikeudenmukaisten hintojen saavuttamiseksi. Hallitus ei kuitenkaan ole ajatellutkaan puuttua yleisön talletuksiin tai ruveta pakottamaan sitä sijoittamaan rahansa valtiolainoihin. Sen ohessa pääministeri huomautti, ettei valtuuslaki myönnä hallitukselle oikeutta vahvistaa uusia veroja.

C- kohdassa mainittujen maksuja kantavien valtionlaitosten kohdalla, on otaksuttavasti ajateltu toimenpiteitä rautateiden menojen vähentämiseksi. Tšhekkoslovakian rautatiet tuottavat nykyään tappiota noin 3 miljoonaa kruunua päivässä.

M. Heikkilä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C28

ASIA: _____

Praksessa olevan lähetystön rap. n:o 1.

V.a. Aikienhoitaja Belletrou

5/4 1933.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
VÁCLAVSKÉ NÁM I.A.
PRAHA II.

Praha, huhtikuun 5 pnä 1933.

No 137.

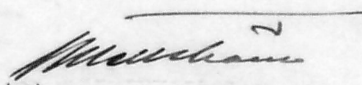
ULKOASIAINMINISTERIÖN		
No	1/325/ae.	33
10/4. 33.		
	5	C28.

Herra Ministeri,

Ohellisena lähetän kunnioittaen Prahan lähetystön raportin

No 1/1933, Suomen vienti Tshekkoslovakiaan.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutus.

V.a. asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

A. Hackzell,

H e l s i n k i .

P r a h a SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 1.

P r a h a s s a 5 p:nä huhti kuuta 19 33.

ULKOASIAIN	1 325 hae.	33
20/4.33		
5	C28.	

Asia: Suomen vienti Tšhekkoslova-
kiaan.

V.k.joulukuun 10 päivälle päivätyssä kirjeessään
no 30655 on Ulkoasiainministeriö pyytänyt lähetystä ryhty-
mään tarpeellisiin toimenpiteisiin, että Suomen Paperitehta-
ten Yhdistykselle toistaiseksi varattaisiin esteetön pääsy
Tšhekkoslovakiaan 50 tonnille sanomalehtipaperia ja 50 ton-
nille voimaperia kuussa 1933 vuoden loppuun saakka.

V.k. maaliskuun 7 päivälle päivätyssä kirjelmässä
no 3378 on Ulkoasiainministeriö pyytänyt lähetystä kiinnit-
tämään Tšhekkoslovakian hallituksen huomiota niihin tuonti-
ja valuuttarajoituksiin, jotka rasittavat sekä rihmarullien
että muiden suomalaisten vientituotteiden tuontia Tšhekkoslo-
vakiaan siitä huolimatta, että viimeainitun maan tuotteita
saadaan vapaasti tuoda Suomeen.

Sen ohessa on lähetystä useaan otteeseen saanut
määräyksen tukea suomalaisten teollisuustuotteiden ja karja-
taloustuotteiden vientiä Tšhekkoslovakiaan.

Kuten aikaisemmin on lähetystä jatkuvasti kaikella
mahdollisella tarmolla ja tähän mennessä menestyksellä tuke-
nut lisenssianomuksia, jotka ovat tarkoittaneet suomalaisten

Jakelu [kirjaimin seuraavien ohjeiden mukaan: 1) Tavallinen. 2) Tavallinen ja lisäksi.....

3) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin. 4) Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin, mutta]:

Tavallinen.

vientitavarain tuontia Tšhekkoslovakiaan.

Yllämainittujen ohjeiden mukaisesti olen talven kuluessa ulkoasiainministeriössä ottanut puheeksi kysymyksen suotuisimpien tuontimahdollisuuksien hankkimiseksi suomalaisille vientitavaroille, joiden sijoittaminen Tšhekkoslovakiaan tilapäisten tuontilisenssien varassa on hyvin vaikeaa.

Tällöin tulin huomaamaan, että tšekäläisten viranomaisten ainoa tarkoituksena oli tuonnin rajoittaminen ja vaikeuttaminen ja ettei suurtakaan tulosta ollut odotettavissa neuvotteluista. Näitä huomioitani ja tuontilisenssien saamisen epävarmuutta olen selostanut lähetystön vuosikertomuksessa v.1932, minkä vuoksi tässä sivuutan nämät kysymykset.

Saadakseni loppujen lopuksi selvän vastauksen kysymykseen olivatko tšekäläiset viranomaiset yleensä suostuvaiset myönnytyksiin, jotka takaisivat Suomen viennille Tšhekkoslovakiaan varmempia sijoitusmahdollisuuksia, kävin maaliskuun 15 päivän ulkoasiainministeriön kaupallisen osaston päällikön ministeri Friedmannin luona. Tällöin esitin ministeri Friedmannille lopullisesti vaatimuksemme, että suomalaisille vientitavaroille, jotka tähän asti ovat olleet tilapäisten, usein vaikeasti saatavien tuontilupien varassa, järjestettäisiin kohtuudenmukaiset tuontimahdollisuudet. Tässä tarkoituksessa olisi, ettei Tšhekkoslovakian hallituksen puolelta tahdottu esittää muita hyväksyttäviä keinoja, suomalaisille tuontitavaroille, etenkin voimaperille /sanomalehtipaperi on nykyään vapaa/, rihmarullille ja juustolle määrättävä hyvin riittävät kontingentit, jotta niiden tuontimahdollisuudet vastaisuudessa tulisivat siedettävimmiksi, mikä suureen tuontienemmyyteen nähden oli varsin oikeutettu vaatimus.

Ministeri Friedmannin luvattua antaa vastauksen kymmenen päivän kuluttua tiedustelin maaliskuun 26 ja 29 päivänä vastausta. Maaliskuun 31 päivänä pääsin vihdoin ministeri Friedmannin apulaisen lähetystöneuvos Stanglerin puheille.

Hänen vastauksestaan kävi selville, ettei Tšekkoslovakian puolelta oltu taipuvaisia Suomeen nähden muuttamaan nykyään voimassa olevaa järjestelmää.

Mitä rihmarulliin tuli niin huomautti herra Stangler, että yleensä on myönnetty kaikki tuontimäärät, joita on pyydetty; tietääkseen oli ainoastaan yksi anomus hylätty ja sekin voitaisiin myöntää jos tehtäisiin uusi anomus. Muuten alleviivasi herra Stangler, että oli myöskin otettava huomioon kotimaisen rullateollisuuden toimintamahdollisuudet.

Voimaperin tuonnin järjestämisestä pyysi herra Stangler minut neuvottelemaan tohtori Karel Karásekin kanssa, joka on tšekkoslovakialaisen paperiteollisuuden myyntikonttorin johtaja. Kauppaministeriö ei nimittäin yleensä myönnä voimaperin tuontilupia ilman tämän järjestön suostumusta.

Huhtikuun 4 päivänä pääsin tohtori Karásekin puheilla. Hänen kanssaan käytyä neuvottelua olen laveammin selostanut tänään päivätyssä kirjelmässä no 135.

Herra Karásekille esitin vaatimuksemme sanomalehtipaperin ja voimaperin suhteen ja hänen vastauksensa ydinkohta oli ettei hän vastustaisi pientä voimaperikontingenttia, jos Suomen puolelta luovuttiin yrityksestä tuoda tänne sanomalehtipaperia. Vaikka tämä hänen mielestään ei onnistuisikaan, koska kaikki tšekäläiset sanomalehdet olivat välipuheilla ja suurilla pitkäaikaisilla luotoilla sidotut järjestöönsä, niin olisi tällainen toimenpide omiaan häiritsemään yhtymänsä hintapolitiikkaa.

Viitaten siihen, että Ruotsille ja Norjalle on myönnetty vuodeksi 1933 kontingenteja, Ruotsille 35 tonnia ja Norjalle suunnilleen sama määrä kuukaudessa, ja ettei Suomelle ole luvattu muuta kuin oikeus tuoda koko vuotena 80 tonnia, josta 70 tonnia jo oli myönnetty, pyysin

tohtori Karásekin ilmoittamaan kuinka suuren kontingentin hänen mielestään voitaisiin Suomelle myöntää.

Tohtori Karásek ei halunnut vastata tähän kysymykseen.

Ylläolevasta selvinnee epäamättömästi, ettei Tšhekkoslovakian viranomaiset tätä nykyä ilman voimakasta painostusta tule luopumaan Suomen suhteen omaamastaan kauppapolitiikasta, joka tarkoittaa tuonnin voimakasta supistamista ja Suomen pitämistä hyvällä tuulella myöntämälle sille aika ajoin lisenssejä, jotka eivät ole missään suhteessa Suomen tuontiin täältä.

Mitä suomalaisen juuston tuontiin tulee niin on muutamia lisenssejä viime aikoina myönnetty sen jälkeen kuin lähetystön puolelta oli ulkoasiainministeriön kautta niiden myöntämistä jyrkästi painostettu.

Suomalaisten munien tuontia varten on tähän asti myönnetty lisenssejä, mutta juuri tällä hetkellä on tilanne juuston ja munien lisenssien vastaisesta saamisesta epäselvä, koska Tšhekkoslovakian viranomaiset ovat aikeessa juuston, voim ja munien tuonnin järjestämistä varten perustaa "syndikaatin". Mitä periaatteita tuo järjestö aikoo toteuttaa on tällä hetkellä tietämätöntä samoin kuin missä suhteessa se tulee olemaan "Kompensaan", joka piti järjestämään lentokonevastikelisenssit.

Eräs välittäjä on minulle ilmoittanut, etteivät viranomaiset tahdo myöntää suomalaisille munille tarpeeksi lisenssejä ja että Suomi on 165 vaunullisesta jäädytyslaitos-munia saanut ainoastaan 5 vaunullista. Viranomaiset taas väittävät, ettei kenellekään olisi annettu pitkäaikaisia lisenssejä ja että suomalaisille munille on myönnetty aikaisempaan tuontiin nähden tyydyttävät määrät. Viimeisten kuljupuheitten mukaan olisivat viranomaiset kumonnet kaikki yllämainitut jäädytyslaitos-munalisenssit.

Mitä lisensoivirastoissa tapahtuu siitä on ulko-
puolisille hyvin vaikeata saada varmaa kuvaa, sillä siellä
toimitettavan olosuhteitten mukaan ja olosuhteisiin vaikut-
tamassa on ensi kädessä muitten valtioiden itselleen painos-
tamat salaiset sopimukselliset edut, kotimaan tuottajien vas-
tarinta ja sen lisäksi "epämääräisiä" vaikutteita.

Diplomaateille vastaavat viranomaiset useasti, että
he kyllä myöntävät lisensoijia kuin vaan anomuksia ilmestyy,
mutta niiden ilmestyessä keksitään kaikellaisia verukkeita
tuojan diskriminoimiseksi.

Jos Suomen puolelta halutaan jatkaa kauppasuhteita
Tšekkoslovakian kanssa olisi mielestäni suotavaa, että Suomen
puolelta esiinnyttäisiin jyrkemmin ottein ja etenkin että lä-
hetystölle, jonka tulee tukea Suomen vientituotteiden sijoit-
tamista, annettaisiin oikeus tukemisessaan käyttää jyrkkiä pai-
nostusmuotoja.

